SCHAKEL 41

NOORD

SEPTEMBER 2026

Port Betaald postnl

Drenthe
Fryslân
Groningen e.o.

HUMANISTISCH VERBOND 80 JAAR

Dicht bij jezelf,
dicht bij de ander

De SCHAKEL, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen e.0. en Drenthe van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.
de komende nummers:
4 dec. 2026 deadline 19 -11-2026
5 maart 2027 deadline 12-2-2027
12 juni 2027 deadline 18 mei 2027
3 september 2027 deadline 5-8- 2027

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Derkje Weijer
nieuwsbrief@groningen.humanistischverbond.nl
Drenthe Henk van der Zijden,
webmaster@drenthe.humanistischver-bond.nl
Fryslân Florien Otte
webmaster@fryslan.humanistischverbond.nl
Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau, leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:
Landelijke ledenadministratie
Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000
leden@humanistischverbond.nl

Groningen en Ommelanden
Humanistisch Centrum
W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen
Ieke Verveld, secretaris
secretaris@groningen.humanistischverbond.nl
Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen NL 69 TRIO 0391 04 29 47
Stichting Huisvesting HV Groningen NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân
Secretariaat
Bleekhof 35 | 8921 MB Leeuwarden
Rekeningnr: NL16 TRIO 0198 3836 65
secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl
Marjoleine Beers, secr. en ledenadm.
Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân
https://fryslan.humanistischverbond.nl/

Drenthe
Het Humanistisch Verbond Drenthe
secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl
Marlon Busstra, secretaris
Traverse 34, 9408 MD Assen
NL07 TRIO 0198 4329 09 t.n.v. HV Drenthe

AGENDA

datum	afdeling	activiteit	.	pag
zaterdag 5 september 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	11
maandag 7 september 2026	Groningen	Kennismaken met humanisme	Groningen	30
donderdag 10 september 2026	Fryslân	Eetclub	Harlingen	53
donderdag 10 september 2026	Drenthe	HV café	Assen	19
vrijdag 11 september 2026	Groningen	De Zomeravondfilosofen	Groningen	37
zat 12 september 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	14
zondag 13 september 2026	Groningen	Lezing- De rechtstaat	Groningen	5
maandag 14 september 2026	Zwolle	start cursus prakt.levenskunst 6x	Zwolle	32
donderdag 17 september 2026	Fryslân	Open gespreksgroep SWFryslân	Sneek	
zondag 20 september 2026	Drenthe	Nazomer treffen	Ruinen	4
dinsdag 22 september 2026	Fryslân	Kennismaken met humanisme	Leeuwarden	33
donderdag 24 september 2026	Fryslân	Filosofiecafé Marjan Slob	Leeuwarden	54
zondag 27 september 2026	Drenthe	Wandeling	Zeegse	48
zondag 27 september 2026	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	24
zondag 27 september 2026	Groningen	Zindag	Groningen	52
woensdag 30 september 2026	Drenthe	Start training gesprekken	Assen	15
donderdag 1 oktober 2026	Groningen	Levensbeschouwing en duurzaamheid	Groningen	36
zaterdag 3 oktober 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	11
zondag 4 oktober 2026	Noord	Jonge Humanstendag	Utrecht	14
zondag 4 oktober 2026	Groningen	Camino van de vrijheid	Groningen	19
woensdag 7 oktober 2026	Groningen	Workshop geweldloze comm	Groningen	30
donderdag 8 oktober 2026	Fryslân	Eetclub	Harlingen	37
zaterdag 10 oktober 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	26
zondag 11 oktober 2026	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	22
woensdag 14 oktober 2026	Groningen	Jonge Humanisten	Groningen	53
woensdag 14 oktober 2026	Drenthe	HV café	Assen	16
vrijdag 16 oktober 2026	Groningen	Lezing secularisering MO	Groningen	54
zondag 18 oktober 2026	Drenthe	Wandeling	Zuidwolde	17
zondag 18 oktober 2026	Groningen	Vrijheid en verwondering	Groningen	5
woensdag 21 oktober 2026	Groningen	start cursus humanisme (6x)	Groningen	45
donderdag 22 oktober 2026	Drenthe	Cursus Deep democracy dl1	Beilen	34
donderdag 22 oktober 2026	Fryslân	Filosofiecafé Marc Pauly	Leeuwarden	42
zaterdag 24 oktober 2026	Drenthe	Highe tea Oekraïne	Assen	7
zaterdag 24 oktober 2026	Zwolle	Verdiepingsdag actieve hoop	Zwolle	24
zondag 25 oktober 2026	Groningen	Zindag	Groningen	29
donderdag 29 oktober 2026	Fryslân	Open gespreksgroep SWFryslân	Sneek	45
vrijdag 30 oktober 2026	Drenthe	Cursus Deep Democracy dl 2	Beilen	7
zaterdag 31 oktober 2026	Drenthe	Verdiepingsdag actieve hoop	Hollandscheveld	36
zaterdag 31 oktober 2026	Fryslân	filosofische wandeling	Heerenveen	48
zondag 1 november 2026	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	55
vrijdag 6 november 2026	Drenthe	Eten met gespreksstof	Borger	8
zaterdag 7 november 2026	Drenthe	Verdiepingsdag goed leven/dood	Assen	26
zondag 8 november 2026	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	44
woensdag 11 november 2026	Drenthe	start 6x Prakt. Levenskunst	Assen	53
woensdag 11 november 2026	Drenthe	HV café	Assen	30
donderdag 12 november 2026	Fryslân	Eetclub	Harlingen	37
zat 12 november 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	6
zaterdag 14 november 2026	Fryslân	Verdiepingsdag polarisatie	Heerenveen	54
zondag 15 november 2026	Drenthe	Wandeling	Roderesch	46
vrijdag 20 november 2026	Drenthe	Lezing James Kennedy	Assen	36
zaterdag 21 november 2026	Fryslân	filosofische wandeling	Heerenveen	13
zondag 22 november 2026	Groningen	Soeverein lezing	Groningen	20
woensdag 25 november 2026	Groningen	verdieping geweldloze comm	Groningen	35
donderdag 26 november 2026	Fryslân	Filosofiecafé Bas Haring	Leeuwarden	21

Vervolg agenda van pagina 3

zondag 29 november 2026	Groningen	Zindag	Groningen	48
zondag 6 december 2026	Drenthe	Gepreksgroep	Hoogeveen	31
dinsdag 8 december 2026	Fryslân	Kerstverhaal De Bres	Leeuwarden	53
woensdag 9 december 2026	Drenthe	Hvcafé	Assen	30
donderdag 10 december 2026	Fryslân	Eetclub	Harlingen	27
zondag 13 december 2026	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	7
zaterdag 12 december 2026	Groningen	Verdiepingsdag actieve hoop	Groningen	37
zat 12 devember 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	36
zaterdag 19 december 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	55
zondag 20 december 2026	Drenthe	Wandeling drents-friese Wold	Diever	34
zaterdag 9 januari 2027	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	17
zondag 10 januari 2027	Groningen	Martin Buber lezing	Groningen	27
zondag 10 januari 2027	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	22
vrijdag 15 januari 2027	Groningen	'Zin'in muziek	Groningen	48
zondag 31 januari 2027	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	22
woensdag 11 februari 2026	Groningen	Interactieve lezing over dierenrechten	Groningen	27
zondag 14 februari 2027	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	48
zondag 7 maart 2027	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	22
donderdag 11 maart 2027	Groningen	Workshop geweldloze comm	Groningen	28
zondag 14 maart 2027	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	22
woensdag 15 april 2026	Groningen	Verd. ws geweldloze comm	Groningen	48
zondag 25 april 2027	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	22

Cursussen en verdiepingsdagen NOORD

In een wereld vol vragen helpt het Humanistisch Verbond je om dicht bij jezelf én anderen te blijven. Ontdek ons cursusaanbod en kom dichter bij wat voor jou waardevol is.
Bekijk hieronder welke cursussen worden verwacht in het najaar van 2026 (september - december).

Kennismaken met humanisme
Humanisme is een onuitputtelijke bron van inspiratie. Benieuwd wat het voor jou kan betekenen? Kom dicht bij humanisme. Doe de vernieuwde kennismakingscursus.
In 2,5 uur leer je de beginselen van het humanisme kennen en hoe je ze in je eigen leven kunt toepassen. In gesprek met elkaar onderzoek je wat humanisme voor jou kan betekenen. Je krijgt inzicht in je eigen praktische wijsheid en wat jij belangrijk vindt. Zo komt de humanistische traditie tot leven en beoefen je een belangrijk aspect van het humanisme: de dialoog.

Deze cursus wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Groningen
Datum: 7 september 2026, 19:30 – 22:00
Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Docent: Ronald Wolbink

Regio Fryslân
Datum: 22 september 2026, 19:00 – 22:00
Locatie: Café Wouters, Sophialaan 5, Leeuwarden
Docent: Ronald Hünneman

Aanmelden: www.humanistischverbond.nl/kennismaken
Cursus: Humanisme (6 delen)

Wat vind jij belangrijk? Welke waarden horen daarbij? Laat je inspireren door het humanisme. Klassieke én hedendaagse filosofen helpen je op (jouw) pad. Deze cursus is er voor iedereen die inspiratie wil opdoen over de zin van het leven. Want je hoeft het niet allemaal zelf uit te vinden. In zes interactieve bijeenkomsten bekijk je met je docent de rol van humanisme dichtbij en veraf.

Deze cursus wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Groningen
Data: 21, 28 oktober, 4, 11, 18 november en 2 december 2026
Tijd: 19:30 – 22:00
Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Docent: Ronald Hünneman
Aanmelden:www.humanistischverbond.nl/humanisme

Cursus: Praktische levenskunst (6 delen)
Wat maakt mijn leven de moeite waard? In deze cursus duik je in de filosofie van levenskunst en krijg je allerlei handvatten aangereikt om dit toe te passen in je persoonlijke context. Zodat je aan het einde van je leven kan zeggen: zo was mijn leven bedoeld.
In zes interactieve bijeenkomsten leer je in sneltreinvaart een aantal belangrijke onderdelen van de filosofie van de levenskunst én hoe je die kan toepassen in de praktijk: via handvatten en vaardigheden die jou helpen om je eigen leven vorm te geven.

Deze cursus wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Zwolle op 14, 21, 28 september, 5, 19 en 26 oktober 2026
Tijd: 19:30 – 22:00, Locatie: De Groote Sociëteit, Koestraat 8, Zwolle
Docent: Ronald Wolbink
Aanmelden:www.humanistischverbond.nl/levenskunst

Verdiepingsmiddag: Zoek jóuw antwoord op polarisatie

Wat is polarisatie eigenlijk? Wat is je eigen rol hierin? En hoe kun je zelf polarisatie tegengaan? We bieden jou tijdens een verdiepingsdag handvatten aan om het wij-zij denken te doorbreken. Om de ander als mens te blijven zien, ook al botst het tussen jullie.
Tijdens de verdiepingsmiddag 'ook jóuw antwoord op polarisatie' onderzoek je of de polen wel echt zo vaststaan als het lijkt: ook jij worstelt weleens met botsende meningen en zet verschillende petten op in je dagelijkse leven. Je leert je eigen meerstemmigheid kennen, en die van de andere deelnemers.

Deze verdiepingsmiddag wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Friylân 14 november 2026
Tijd: 11:00 - 14:30
Locatie: Trinitas, Coehoorn van Scheltingaweg 1, Heerenveen
Docent: Brechje Meijers.
Aanmelden:
https://www.humanistischverbond.nl/polarisatie/

Verdiepingsdag: Actieve Hoop

Hoe blijf je hoopvol? Op deze dag staan jouw klimaatzorgen centraal. Je onderzoekt wat er voor jou toe doet en waar jij hoop uit haalt. Vanuit dat inzicht leer je hoe je hoop kan omzetten in jouw bijdrage aan een duurzame wereld. Actieve Hoop is gebaseerd op het eigenzinnige gedachtegoed van de klimaatactivist en boeddhist Joanna Macy.

Regio Zwolle
Datum: 24 oktober 2026 tijd: 10:00 - 16:00
Locatie: Groote Sociëteit, Koestraat 8, Zwolle
Docent: Han Verhoeven

Regio Drenthe
Datum: 31 oktober 2026 tijd: 10:30 - 16:30
Locatie: Paviljoen Schoonhoven, Marten kuilerweg 47, Hollandscheveld
Docent: Hilde van 't Klooster

Regio Groningen
Datum: 12 december 2026 tijd: 10:00 - 16:00
Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Docent: Han Verhoeven

Aanmelden: www.humanistischverbond.nl/hoop

Verdiepingsdag: Goed leven, goede dood
Praten over de dood helpt bij het nadenken over wat je, vanuit dit perspectief, een goed leven vindt. Bij een goed leven hoort een goede dood. Wat is voor jou een goede dood? En wat betekent een goed leven voor jou? Op deze dag ga je op zoek naar jouw omgang met de dood. We gebruiken de inzichten van verschillende filosofen, maar de belangrijkste bron van wijsheid ben jijzelf en de andere deelnemers.
Deze verdiepingsdag wordt dit najaar aangeboden in:

Regio Drenthe 7 november 2026 tijd: 11:00 - 17:00
Locatie: Room2, Graswijk 2, Assen
Docent: Saskia Markx-Dassel
Aanmelden: https://www.humanistischverbond.nl/goed-leven-goede-dood

Ecohumanisme

Als een resultaat van de dialoog die we de afgelopen jaren voerden was er op 9 juli jongstleden een mini-symposium over de ecohumanistische uitgangspunten. Wat mij betreft vormen deze een onlosmakelijk onderdeel van de uitgangspunten voor het komende meerjarenbeleidsplan en zullen zij dus dienen als richtsnoer voor allerlei activiteiten voor de komende jaren. Het zijn nog concept teksten die naar ik hoop in de komende ALV van het HV vastgesteld zullen gaan worden. Reacties zijn welkom: henkvanderzijden@outlook.com

Ecohumanistische Uitgangspunten

1. Ons humanisme vertrekt vanuit een r**elationeel, verweven mensbeeld**, waarin wederzijdse verbondenheid, afhankelijkheid en wederkerigheid tussen het menselijk leven, het niet-menselijk leven en natuurlijke bestaansvormen (zoals rivieren en bergen) centraal staan als onderdeel van één groot ecosysteem op deze aarde. We leven in **solidariteit en met empathie** met al het leven en streven er daarom naar ons niet alleen in te leven in andere mensen, maar ook in wat niet-menselijke levensvormen en ecosystemen nodig hebben en ervaren. Als ik mezelf zie als onderdeel van één groot levend geheel, hoe ziet onze samenwerking er dan uit?

2. **De ecologische crisis** is ook een **humanistische en humanitaire crisis:** menswaardigheid en bestaanszekerheid staan onder druk door klimaatontwrichting, biodiversiteitsverlies en (sociale) ongelijkheid. Deze crisis is het gevolg van systemen die structureel inzetten op groei, uitbuiting van natuurlijke hulpbronnen en winstmaximalisatie. Wie zijn leefomgeving schaadt, schaadt ook zichzelf en (kwetsbare) anderen, nu en in de toekomst. Hoe leef je een goed leven dat bijdraagt aan **ecologisch herstel en sociale gelijkheid?**

3. **Vrijheid** betekent ook **verantwoordelijkheid** nemen voor de herstelkracht van de aarde, de natuur en voor komende generaties.

Je hebt de vrijheid om andere, bewuste en duurzame keuzes te maken die rekening houden met het menselijk leven, het niet-menselijk leven en natuurlijke bestaansvormen, nu en in de toekomst. Hoe kunnen we, **individueel en collectief, verantwoordelijkheid nemen** in onze vrijheid, zodat we bijdragen aan de herstelkracht van de aarde en de natuur en het goede doen voor komende generaties?

4. Rechtvaardigheid moet **ecologisch én sociaal** worden opgevat. De grootste vervuilers van de aarde zijn niet degenen die getroffen worden door de gevolgen van deze vervuiling. In besluitvormingsprocessen moet daarom rekening worden gehouden met al het leven en natuurlijke bestaansvormen, met de herstelkracht van natuur en aarde, en met toekomstige generaties. Hoe ziet rechtvaardigheid eruit als de mensen die het zwaarst getroffen zijn, maar ook de aarde, de natuur en toekomstige generaties 'mee aan tafel' zouden zitten?

5. **Geestelijke weerbaarheid** betekent niet wegkijken of je terugtrekken in onverschilligheid of fatalisme, maar de werkelijkheid eerlijk onder ogen zien. Eco-emoties als angst, verdriet, boosheid en machteloosheid zijn dan geen tekenen van zwakte, maar begrijpelijke en gezonde reacties op een reële dreiging. Ze vragen om erkenning, zorgvuldige duiding en aandacht, zodat ze ons niet verlammen, maar vanuit ruimte kunnen uitmonden in actieve hoop, gezamenlijke transitie en concreet handelingsperspectief. Zo kan er, temidden van alles, ruimte ontstaan voor verwondering over onze verbondenheid met het web van het leven en voor ontzag voor de veerkracht en herstelkracht van de natuur en onze aarde.

6. We erkennen dat het humanisme geworteld is in verlichtingsdenken, met als uitgangspunt de mens boven de natuur. Dit heeft bijgedragen aan een wereld waarin mens en natuur uit balans zijn. Vanuit het streven naar **herstel van deze verbondenheid van menselijke, niet menselijke en andere natuurlijke bestaansvormen** zoeken we naar een vorm van humanisme die deze erfenis kritisch onder ogen ziet en actief bijdraagt aan een meer rechtvaardigere en zorgzame relatie tussen alle levensvormen op deze aarde voor nu en in de toekomst.

JONGE HUMANISTEN

Jonge Humanistendag in Utrecht -

voor diepgang en verbinding.

Op 4 oktober komen jonge humanisten uit het hele land samen in Utrecht. Een dag met inspirerende lezingen en creatieve en verbindende workshops.

Israel van Dorsten vertelt over zijn ontsnapping uit de sekte in Ruinerwold: hoe psychologische macht werkt, en hoe bevrijding, herstel en veerkracht eruitzien als je opgroeide buiten het zicht van de wereld.

Auteur en celebrant Fiona Fortuin onderzoekt hoe je omgaat met de verwachtingen van het leven. Want steeds meer mensen bewegen zich buiten

de gebaande paden; als single, zonder kinderen, op hun eigen manier. Hoe geef je daar op je eigen manier betekenis aan?

Datum: 4 okt 2026 ’s ochtends en ’s middags
Locatie: Social Impact Factory, Vredenburg 40, Utrecht. Pal naast Utrecht Centraal Station
Doelgroep: 18 t/m 45-jarigen
Prijs inclusief plantaardige lunch:

15,-niet leden,
10,- leden,
5,- minima (lid of geen lid)

Speciale actie: Leden nemen gratis een vriend mee!

Meer info en aanmelden:
humanistischverbond.nl/events/jongehumanistendag

Groningen e.O.

Soevereinen: Niks met de overheid te maken willen hebben

SOEVEREIN

Volgens de AIVD zijn er inmiddels enkele tienduizenden 'soevereinen' in Nederland. Dat wil zeggen enkele tienduizenden mensen die het gezag van de overheid afwijzen en naar hun eigen regels leven. Zij geloven in de woorden van de AIVD dat de overheid geen legitieme macht over hen heeft en dat ze zelf mogen bepalen of zij zich aan wetten en regels houden. Soms betalen zij bijvoorbeeld geen belastingen, de verplichte ziektekostenverzekering of verkeersboetes meer en in extreme gevallen ook geen huur of hypotheek.
Veel mensen zien 'soevereinen' als 'wappies. Zo niet **universitair docent Luuk de Boer.** Hij stelt dat 'soevereinen' een afspiegeling zijn van de hedendaagse maatschappij. Dat het een gevolg is van gevoelens van machteloosheid tegenover een systeem waarvan ze afhankelijk zijn, maar dat ze niet zelf beheersen.

mr dr Luuk de Boer, RUG

Dat het verschijnsel ons iets kan zeggen over vrijheid, gezag en autonomie in een veranderende wereld. Dat wij allen misschien wel worstelen met de vragen die 'soevereinen' stellen.

Wanneer: 22 november, 14.00-16.00 (inloop vanaf 13.30 en uitloop voor wie nog na wil praten)
Waar: Humanistisch Centrum; W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Toegang: gratis ook voor niet-leden

RECHTSTAAT ONDER DRUK

We horen het vaak: de democratische rechtsstaat staat onder druk. Maar wat betekent dat? Wat bedreigt onze rechtsstaat? En welke mechanismen bestaan er binnen het staatsrecht om de naleving van democratisch-rechtsstatelijke regels en principes af te dwingen en te bevorderen? Wat is de rol van de politiek in het handhaven van de rechtsstaat? Wat die van rechters, deskundigen, media en burgers?" Allemaal prangende vragen waarop **hoogleraar Staatsrecht Solke Munneke** in zal gaan.

Wanneer: 13 september, 14.00-16.00 (inloop vanaf 13.30 en uitloop voor wie nog na wil praten)
Waar: Humanistisch centrum; W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Toegang: gratis ook voor niet-leden

Camino van Vrijheid Groningen

4 oktober 2026

Dit jaar bestaat het HV 80 jaar. Daarom organiseert afdeling Groningen een stadswandeling door het oude centrum van Groningen. We gaan langs plekken waar denkers en doeners leefden die oefenden in vrijheid, moed en menselijkheid. Sommigen betaalden een hoge prijs voor hun overtuigingen. Wat dreef hen? En wat vragen hun idealen vandaag van ons?

Terwijl we wandelen, staan we stil bij deze vragen - hoe blijven we dicht bij onszelf én dicht bij de ander? Loop mee, denk mee en vier samen met ons 80 jaar Humanistisch Verbond.

Deze stadswandeling wordt onderdeel van de Camino van Vrijheid, een humanistisch langeafstandswandelpad door Nederland, dat momenteel door het HV ontwikkeld wordt. Voor meer informatie over het hele project, zie caminovanvrijheid.nl Start: Humanistisch Centrum Groningen. W.A. Scholtenstraat, Groningen, tijd: van 11.00 uur tot 14.00 uur.

Levensbeschouwing en duurzaamheid

Deze inleiding, door **Peter Bootsma**, gaat over de rol van levensbeschouwelijke stromingen - waaronder het humanisme - voor de duurzame ontwikkeling van de wereld.
Werken al die stromingen mee of tegen? Wat hebben ze eigenlijk te zeggen over verantwoordelijkheid en over behoud van habitat en hulpbronnen? Wat kunnen en willen ze doen? Kunnen ze ook samenwerken, en zou dat nut hebben? En hoe verhouden ze zich daarbij tot de wetenschap, de politiek, het bedrijfsleven en de burgers?
Deze en nog vele andere vragen moeten gesteld worden, nu de grenzen aan de groei voelbaar worden, de balans tussen afbraak en opbouw zoek is en het eeuwig voortbestaan van de beschaving niet meer vanzelfsprekend is. Een betere wereld begint bij jezelf, zeggen we graag, maar dat is slechts een stukje van de puzzel. Er is meer nodig.
In deze inleiding richten we de blik op een ander puzzelstukje: lokale levensbeschouwelijke gemeenschappen, hun dilemma's en hun handelingsperspectief.

Wie: Peter Bootsma is voorzitter van Groningen Duurzaam en Groene burgemeester van Groningen
Wanneer: 1 oktober 2026, 19.30 uur tot 21.30 uur (inloop 19.00 uur, uitloop 10.00 uur)
Waar : Humanistisch centrum; W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Toegang: gratis ook voor niet-leden

Pieter Bootsma

SECULARISERING

als lens om het Midden-Oosten te begrijpen

Secularisering als lens om het Midden-Oosten te begrijpen
Tijdens deze lezing neemt **Abed Alfarrah** u mee langs de belangrijkste ontwikkelingen in het Midden-Oosten, het gebied op het kruispunt van Europa, Azië en Afrika en de bakermat van jodendom, christendom en islam. Aan de hand van historische en actuele voorbeelden laat hij zien hoe de regio zich heeft ontwikkeld en waarom conflicten zijn ontstaan.
Een belangrijk onderwerp is het uitmonden van seculiere opstanden in islamitische regimes. Ook gaat Abd Alfarrah in op de invloed van internet en sociale media op maatschappelijke veranderingen. Tot slot kijkt hij vooruit. Dat doet hij door omstandigheden te benoemen die democratie en stabiliteit in het Midden-Oosten mogelijk maken.
Een avond voor iedereen die verder wil kijken dan de dagelijkse nieuwsberichten en meer inzicht wil krijgen in de achtergronden van een van de meest besproken regio's ter wereld.

Wanneer: 16 oktober, 19.30–21.30 uur (inloop vanaf 19.00 uur en uitloop voor wie nog na wil praten)
Waar: Humanistisch Centrum; W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Toegang: gratis ook voor niet-leden

Bron: Wikipedia

APOSTOLISCH GENOOTSCHAP

HUMANISTISCH VERBOND

Vrijdenken en verwondering een dialoog over (religieus) humanisme

*Wij nodigen u van harte uit voor een bijzondere ontmoeting op **18 oktober** tussen **humanisten en religieus-humanisten**. Een middag die in het teken staat van verbinding, verheldering en nieuwe inzichten.*

Programma
De bijeenkomst wordt ingeleid door **professor Hans Alma.** Als expert op het gebied van zingeving en verbeelding neemt zij ons mee in haar visie op het thema. Haar lezing vormt mede de brandstof voor het tweede deel van de middag: het gesprek met elkaar.

Na de lezing gaan we in kleine groepjes uiteen. Aan de hand van prikkelende vragen onderzoeken we de raakvlakken en de spanning tussen onze verschillende perspectieven. Geen grootse debatten, maar persoonlijke uitwisseling en oprechte nieuwsgierigheid.

Praktische informatie:
Spreker: Prof. dr. Hans Alma
Vorm: Lezing gevolgd door dialoogtafels
Voor: iedereen die zich herkent in het (religieus) humanisme of daar meer over wil ontdekken.
Plaats: de ontmoetingsplaats van het Apostolisch Genootschap in Groningen, Vestdijklaan 2, **zondag 18 oktober, 14-17 uur.**

Kom langs, denk mee en laat u inspireren door de kracht van de ontmoeting. Samen verkennen we wat het betekent om vandaag de dag humanist te zijn.

Aanmelden.
In verband met de beperkte zaalruimte is het wel nodig dat u zich aanmeldt. Dat kan op https://hvgroningen.nl/aanmelden/e/hansalma Zou u zo vriendelijk willen zijn om in het toelichtingsveld te vermelden of u van een verwante organisatie lid bent dan wel een specifieke interesse heeft?

Meld u nu aan en praat mee!

Martin Buber, de tweevoudige mens

Dialoog als antwoord op polarisatie: Martin Buber en de kunst van de ontmoeting
Sociale polarisatie lijkt overal om ons heen te groeien. Maar hoe ga je daar eigenlijk mee om? Hoe blijf je in gesprek met mensen die anders denken, zonder de verbinding te verliezen? Inmiddels krijgen we daar allerlei tips voor zoals luisteren; je eigen mening tussen haakjes zetten, zoeken naar gemeenschappelijkheden. Dieper en goed passend bij het humanisme gaat Martin Buber (1878-1965) in zijn dialoog-filosofie.
In zijn hoofdwerk Ich und Du laat Buber zien dat er fundamenteel verschillende manieren zijn waarop mensen elkaar kunnen benaderen (als een medemens of als een 'het'). Zijn centrale inzicht: échte betekenis ontstaat in de ruimte tussen mensen, in de oprechte ontmoeting, in het werkelijke gesprek.

Onze spreker is **universitair docent Marc Pauly.** Hij onderzoekt hoe democratische besluitvorming en maatschappelijke dialoog kunnen worden verbeterd. Daarbij maakt hij gebruik van Bubers dialoogfilosofie.
Wanneer: 10 januari, 14.00-16.00 (inloop vanaf 13.30 en uitloop voor wie nog na wil napraten)
Waar: Humanistisch Centrum; W.A. Scholtenstraat 2 Groningen
Toegang: gratis ook voor niet-leden

Doorlezen? www.filosofie.nl/de-tweevoudige-mens/

HVMANISTISCH CAFÉ GRONINGEN

Het Humanistisch Café biedt een open en uitnodigende plek voor gesprekken over zingeving, waarin ruimte is voor het persoonlijke verhaal. Zonder oordeel gaan we in dialoog en stellen we elkaar vragen die helpen om samen te reflecteren. Soms werken we met een spreker of prikkelende materialen om het gesprek op gang te brengen. Ook is er ruimte voor gezelligheid en kunstzinnige bijdragen. Iedereen die openstaat voor andere perspectieven is welkom.

11 SEPTEMBER: DE ZOMERAVONDFILOSOFEN

Onder het genot van een hapje en drankje mijmeren we wat over het leven aan de hand van een filosofisch spel en enkele korte sprookjes waarin een aantal lichte en wellicht wat minder lichte, filosofische vragen aan bod komen.

7 OKTOBER: INTRODUCTIE GEWELDLOZE COMMUNICATIE

Polarisatie is een belangrijk thema, zeker onder humanisten die vaak geloven in vrij denken en een eigen mening ontwikkelen. Hoe kunnen we omgaan met andersdenkenden, en hoe kunnen we de discussie blijven voeren zonder te eindigen in een conflict dat ons verder uiteen drijft van andere groeperingen? Geweldloze communicatie kan hierbij helpen.

Geweldloze communicatie, ook bekend als nonviolent communication, is ontwikkeld door de Amerikaanse psycholoog Marshall Rosenberg.

Hij deed jarenlang onderzoek naar communicatie die bijdraagt aan contact en samenwerking. Wereldwijd wordt geweldloze communicatie benut om verbinding te versterken.
'Geweldloos' duidt hierbij op een intentie: het gaat om verbinding waarbij ieders behoefte telt. In het hart van geweldloze communicatie schuilt een bewustzijn van behoeften die we als mens delen.
Geweldloze communicatie is verschillende dingen voor verschillende mensen: een manier om de verbinding met zichzelf te versterken die leidt tot meer keuzevrijheid, een set vaardigheden om dialoog aan te gaan óf een manier om de samenwerking in bijvoorbeeld opvoeding, onderwijs en organisaties te veranderen.
Tijdens deze avond kun je op een interactieve manier ervaren wat geweldloze communicatie te bieden heeft. Hoe deze gespreksvorm kan bijdragen om aanwezig te blijven in een (lastig) gesprek, in plaats van in je eigen patronen te schieten. Hoe het je in staat stelt om, aan de hand van concreet te oefenen vaardigheden, verbinding te maken met de eigen behoeften én die van anderen, zodat gesprekken leiden tot samenwerking die energie geeft, vertrouwen bouwt en duidelijkheid biedt.

Voor wie:
Je wilt leren hoe je op een andere, verbindende manier met elkaar in gesprek kunt gaan.
Dit is een beginnerscursus. Ervaring is niet vereist.

25 NOVEMBER: VERDIEPING GEWELDLOZE COMMUNICATIE

Deze workshop is bedoeld voor mensen die al hebben kennisgemaakt met verbindende of geweldloze communicatie (Non-Violent Communication), bijvoorbeeld bij een introductieworkshop van Christiaan, de lezing van Hester Macrander, door de boeken van Marshall Rosenberg, een zakelijke workshop of op andere wijze.
Een wereld die werkt voor iedereen vraagt om een open hart, een luisterend oor en woorden die overkomen!

De verdiepende workshops hebben een thema. Het thema van deze workshop zal later bekend worden.

Trainer en gespreksleider van beide workshops is Christaan Zandt. Hij werkt sinds 2006 met geweldloze communicatie als trainer en mediator. Hij studeerde geschiedenis in Groningen en verschoof door de jaren heen zijn aandacht naar wat er in dit huidige moment tussen mensen speelt. Bij al zijn werkzaamheden ondersteunt hij mensen in hun natuurlijk vermogen om oprecht te luisteren naar wat iemand werkelijk bezig houdt.

OVERZICHT SEIZOENSPROGRAMMERING
11 september 2026 De Zomeravondfilosofen
7 oktober 2026Workshop Geweldloze Communicatie
25 november 2026 Verdiepende workshop Geweldloze Communicatie
15 januari 2027 'Zin' in Muziek
11 Februari 2027 Interactieve lezing over dierenrechten door Erno Eskens
11 maart 2027Workshop Geweldloze Communicatie
15 april 2027 Verdiepende workshop Geweldloze Communicatie
14 mei 2027 Levensvraag

Alle bijeenkomsten zijn in het **Humanistisch Centrum**,
starten om **20.00 uur** (inloop vanaf 19.45 uur) en duren tot ongeveer 21.30 uur. Na afloop is er ruimte om na te praten.

CONTACT info@humanistischcafegroningen.nl

JONGE HUMANISTEN GRONINGEN

Hoewel we op dit moment best onderbezet zijn, zijn we na de zomer toch weer druk bezig met leuke plannen voor een nieuw seizoen. We hebben nog geen concrete agenda, maar er liggen al veel mooie ideeën klaar. Denk aan inspirerende bijeenkomsten, verdiepende gesprekken en leuke activiteiten waar ontmoeting en uitwisseling centraal staan. We kijken ernaar uit om binnenkort meer te delen en samen het nieuwe seizoen vorm te geven.

Eén datum staat al vast: **dinsdag 14 oktober.** Zet die dus alvast in je agenda, want dan trappen we het seizoen samen af. We hopen je dan te zien, om 19.30 uur in het Humanistisch Centrum, WA. Scholtenstraat 2, Groningen.

Daarnaast zijn we altijd op zoek naar enthousiaste Jonge Humanisten uit de regio Groningen die het leuk vinden om mee te denken en te helpen organiseren. Lijkt het je leuk om activiteiten op te zetten, mee te praten over het programma of gewoon een handje te helpen achter de schermen? Sluit je vooral bij ons aan. Nieuwe energie en ideeën zijn meer dan welkom: samen maken we de Jonge Humanisten in Groningen nog leuker en levendiger.

Eten met gespreksstof

Wat is er leuker dan twee leuke dingen combineren: gezellig eten en een goed gesprek. De gespreksgroep “eten met gespreksstof” doet dat.
De groep komt één keer per maand bij elkaar in het Humanistisch Centrum.
Gemiddeld eten en praten er tien mensen mee.
Twee personen bereiden bij toerbeurt de maaltijd voor, de één het hoofdgerecht, de ander het toetje.
Samen wordt vastgesteld waarover gesproken gaat worden.
Als je denkt, dat lijkt mij ook wel wat, of ik zou het wel eens willen proberen, dan kun je contact opnemen met de contactpersoon van de gespreksgroep, Wim Weeseman: wimwee@hotmail.com. Je bent welkom.

Waar: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen
Wanneer: iedere laatste donderdag van de maand, (Uitgezonderd 24 december, dat wordt 17 december)

We starten het seizoen met een jubileum: De 30e Zindag. Het thema is dan ook Feest. Heb je beelden (foto/video) van jouw associatie met feest? Stuur ze door, en wij verwerken ze (anoniem) in de slides achter de openingsmuziek, of op andere wijze.

Wat?
Zindag is een zondagsbijeenkomst bedoeld voor mensen die diepgang zoeken in het leven, maar zich niet thuis voelen in een religieuze omgeving. We komen samen om het leven en ons menszijn te vieren, te erkennen dat niemand foutloos is en om elkaar te inspireren een beter mens te zijn.
Iedere Zindag staat een thema centraal dat we op verschillende manieren belichten, bespreken en beleven; met voordrachten, muziek, beeldmateriaal en ruimte voor gesprek. We sluiten af met koffie/thee en taart. Voel je vrij om ook iets lekkers mee te nemen!
De Zindag is tevens de officiële Groningse Sunday Assembly en vindt plaats op iedere laatste zondag van de maand.

Wie?
De bijeenkomst staat open voor iedereen, dus wees welkom en sluit aan!

Waar?
In het Humanistisch Centrum Groningen. Toegang is gratis. Taart meebrengen wordt zeer gewaardeerd! Aanmelden is niet nodig.

Schikt het niet? Kom gerust naar onze andere Zindagen. Meer informatie op www.zindag050.nl

Fryslân

Het onderwerp van de 32e serie lezingen was “Twijfel als keuze” (niet kunnen of willen kiezen tussen twee of meer mogelijkheden), dat van de 33e serie “Conflict als keuze” (onenigheid over een gedeeld belang), en dat dat de 34e serie “Tussen onverschilligheid en fanatisme” (het zoeken van een midden tussen hedonisme in besloten kring en de veiligheid van een totalitaire waarheid).
In voorgaande series is duidelijk geworden dat mensen niet in staat zijn om alleen te overleven (ook al geloven ze nog zo hard dat ze dat wel kunnen) en dat onzekere vermoedens bombarderen tot absolute waarheden niet helpt bij het bereiken van een leefbare, mooie en gezonde wereld.Uitgangspunt van deze 35e serie bijeenkomsten is dat mensen pas een paar duizend jaar (een schijntje in de lange geschiedenis van de menselijke evolutie) bezig zijn met experimenten op het gebied van andere samenlevingsvormen dan samenleven in stamverband. En wanneer het mis gaat (en dat doet het meer wel dan niet), zijn mensen geneigd om terug te grijpen naar resultaten in het verleden, en staan bovengenoemde mechanismen leren van fouten ernstig in de weg.
Kern van veel hedendaagse problemen is dat we de 'markt' (van oorsprong een vooral sociale verzamelplaats in een uitdijende samenleving) een welhaast goddelijke status hebben gegeven in ons denken en ons maatschappelijk bestel. En die markt blijkt geen menslievende god.

We gaan in zes bijeenkomsten onder leiding van deskundigen ons licht laten schijnen op verschillende aspecten van het denken in termen van vrije markten, op neoliberalisme, en vooral ook op alternatieven, op manieren om tegenmacht te ontwikkelen voor blind vertrouwen in niet-menselijke kracht.

Tijd: zondagmiddagen van 13.30 - 16.00 uur
Plaats: De Bres, Schoolstraat 4 8911 BH Leeuwarden
Kosten deelname: €13,- p.p. per bijeenkomst.
U kunt contant betalen aan de zaal, of dit bedrag storten op bankrekeningnummer NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningm. HV-Fryslân.

Wanneer u zich vooraf inschrijft voor het bijwonen van alle lezingen geldt een gereduceerd tarief van €70,- (voor de hele serie).
Wanneer u geld overmaakt, graag vermelden welke inleiding/inleidingen het betreft.

Informatie:www.fryslan.humanistischverbond.nl of www.theaterdebres.nl
Vragen:secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl,
app of sms naar: 06-33781823

De wereld als markt en strijd

programma van seizoen 26-27

11 oktober 2026

Democratie: Compromis, consensus en confrontatie

In The Democratic Paradox verklaart Chantal Mouffe de huidige wereldwijde opkomst van het populisme aan de hand van de hegemonie van de liberaal-democratische filosofie en praktijk tot aan de eeuwwisseling. De democratische paradox bestaat uit een spanning tussen enerzijds de beginselen van volkssoevereiniteit en gelijkheid en anderzijds individuele vrijheden en mensenrechten. Deze tegenstrijdigheid gaat terug op wat Benjamin Constant karakteriseerde als de tegenstelling tussen de 'vrijheid van de Ouden' en de 'vrijheid van de Modernen'.
Het eerste concept van vrijheid is vooral terug te vinden in de filosofie van Jean-Jacques Rousseau en het tweede vooral in die van John Locke. In deze lezing geef ik een overzicht van hoe verschillende modellen deze tegenstrijdigheid, die de kern van de liberale democratie vormt, verklaren, begrijpen en beoordelen. Naast de klassieke democratische leer beschrijf ik de aggregatieve, deliberatieve en agonistische modellen van democratie.
Inleider: dr. mr. Vincent Seminck (filosoof en jurist – Universiteit Utrecht)

8 november 2026

Tolerantie als toverbal

Hoe komt het dat de liberale deugd van de verdraagzaamheid in de geschiedenis vanaf de godsdienstoorlogen telkens van kleur verschiet, zodat tenslotte in naam van een cultuur van tolerantie ook *in*tolerantie kan worden aanbevolen?
Inleider: prof. dr. Theo de Wit (hoogleraar filosofie – Universiteit van Tilburg)

13 december 2026

Marx' kritiek op de kapitalistische markt

In de lezing wordt uiteengezet in welke zin Marx' begrip van de kapitalistische markt ontleend is aan Hegels analyse van de burgerlijke maatschappij. Terecht bekritiseert Marx de vervreemding die deze markt tot gevolg heeft: de arbeidskracht wordt tot waar gereduceerd en de burgerlijke maatschappij is niet “rijk genoeg voor allen”. Zijn conclusie dat de vrije markt dan maar afgeschaft moet worden is echter onhoudbaar. Het gaat er veeleer om te begrijpen hoe een vrije markt eruitziet die niet-kapitalistisch is en geen vervreemding kent. Uitgewerkt wordt hoe Hegels filosofische kader hiertoe in beginsel de ruimte biedt.

Inleider: prof. dr. Paul Cobben (emeritus hoogleraar filosofie Universiteit Tilburg)

10 januari 2027

Liberale experimenten in de moderne samenleving

De moderne en liberale maatschappij beheerst de kunst van het onderscheiden, aldus de politiek filosoof Michael Walzer. Ik zal in mijn bijdrage spreken over de verzelfstandiging van maatschappelijke ordeningen (recht, markt, politiek, religie enzovoort), en over de bevrijding van de mens uit de binding aan maatschappelijke orde, en dit als definitie van de moderne maatschappij opvatten. Het liberalisme als ideologische stroming is daarvan de uiting. Wezenlijk zijn dan liberale experimenten: laat maatschappelijke domeinen en mensen vrij, en stel achteraf vast wat de eventuele schade is. Pas dan volgt inperking van de vrijheid. Met als paradoxaal resultaat: meer vrijheid leidt tot minder vrijheid.

Inleider: dr. Marin Terpstra

(voormalig universitair docent politieke filosofie Radboud Universiteit Nijmegen)

14 februari 2027

De virtuele markt

Ons leven kende al een materiële en een geestelijke dimensie.Sinds enkele decennia is daar een nieuwe dimensie bijgekomen: de virtuele of digitale. Juist deze lijkt het brandpunt van sociale, economische, politieke en militaire ontwikkelingen. Superrijke techbro's gaan ervan uit dat "het falen van de mensheid moet worden opgelost door technologie". Vanuit een 'transhumanistische' visie wordt AI van hulpmiddel tot godheid. De lijnen tussen deze technocraten en politieke leiders zijn kort. We zien een verschuiving van

macht van staten naar een kleine groep zeer machtige technologiebedrijven. Sommigen spreken van een nieuw tijdperk van feodalisme. Betekent dit het einde van de vrije markt? En wat zou daarvoor in de plaats komen? Waaruit bestaat de aantrekkingskracht van het geloof in AI? En waarin schuilt de zwakte daarvan?
Inleider: dr. ir. Martijntje Smits (free-lance filosoof en onderzoeker)

14 maart 2027

Het organiseren van tegenkracht

In onze moderne samenleving maken steeds vaker superrijke technocraten en autocratische leiders de dienst uit. De menselijke maat wordt steeds openlijker terzijde geschoven als 'achterhaald', 'niet efficiënt' en 'onrendabel'. In veel toekomstvisies hebben zelfstandig denkende en functionerende individuen geen plaats en functie. Het contrast met dominante opvattingen uit de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw is enorm. Hoe kunnen tegenkrachten gemobiliseerd en georganiseerd worden? Hoe kan de oorspronkelijke mensgerichtheid van de markt weer centraal komen te staan?
Inleider: Roel van Duijn (schrijver en voormalig politicus)
(Ter informatie: Kort geleden kwam bij uitgeverij Aspekt het nieuwste boek uit van Roel van Duijn: “De aanval op Europa – tussen Trump en Poetin”)

Veel mensen nemen hun toevlucht tot een vorm van 'kop in het zand': geen krant, tv en radio uit, en hedonisme in besloten kring.

Anderen zoeken heil in de veiligheid van totalitaire waarheid, eigen gelijk, verkondigd door henzelf of door een autoriteit naar keuze.

Kern van de deugdenleer van Aristoteles is het door vallen en opstaan telkens weer zoeken van een juist midden tussen twee ondeugden: te veel en te weinig van de betreffende deugd.

In zes bijeenkomsten zijn we onder leiding van deskundige sprekers op zoek gegaan naar een juiste houding ten opzichte van de onoverzichtelijke chaos van de tijd waarin we leven: een telkens weer opnieuw te bepalen juist midden tussen onverschilligheid en fanatisme.

De 34e serie lezingen is samengevat in vier boekjes:

Boekje 34a: Laurens ten Kate over 'de figuur van de vreemdeling' en de Gebroeders Meester over 'het midden tussen zelfopoffering en zelfbehoud'

Boekje 34b: Jan Bransen over 'de macht der gewoonte 'en Theo de Wit over 'het verlangen naar een Heimat in de politiek'

Boekje 34c: Vincent Seminck over 'taal en poëzie'

Boekje 34d: Anouk Zuurmond over 'tussen vrijheid en verbinding – de pedagogische middenweg in onderwijsdilemma's

Kosten boekjes: € 3,00 per stuk exclusief verzendkosten

Bestelt u ze alle vier? Dan komen ze voor € 16,00 bij u in de brievenbus!

Activiteiten starten in uw omgeving?

In samenwerking met Afdeling Fryslân worden er diverse activiteiten in verschillende plaatsen georganiseerd. In de agenda staan al wandelingen gespreksgroepen of leesgroep. Starten met een nieuwe activiteit bijvoorbeeld in uw eigen omgeving kan natuurlijk ook. Als u daarvoor een idee heeft en daaraan zelf wilt meewerken dan ondersteunen wij dat graag.
Dan kunt u contact opnemen met Lieuwe Koldijk.vrijwilligers@fryslan.humanistischverbond.nl

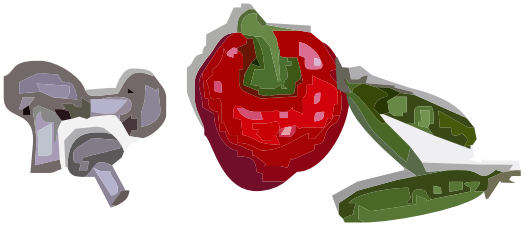

Eetclub HV Harlingen

Geregeld is er een groep mee-denkers en mee-eters in het gebouw Nieuw Zuid in Harlingen. Eet en praat mee!

Op donderdag 10 september is er weer een bijeenkomst, maar omdat de organisatie (4 personen) ook bijna altijd aanwezig is en de groep een maximum heeft van 12 personen is tijdig aanmelden wel handig!

De volgende eetdagen zijn 8 oktober, 12 november en 10 december.

HV Fryslân leden bezoeken leden

Vraag

Vanuit Joure kregen we de vraag voor het bezoeken van een HV lid door een ander HV lid. *Met HV leden bezoeken leden* bieden we leden onderling de mogelijkheid elkaar te ontmoeten of samen iets te doen. Met een eigen gekozen frequentie: bezoek aan huis met een goed gesprek, of samen naar het theater of musea, of samen wandelen. Voor de één de behoefte aan diepgaander contact of niet altijd alleen op pad te hoeven gaan, voor de ander de mogelijkheid iets voor iemand te betekenen en daar voldoening uit te krijgen. Belangstelling voor contact: stuur een mail of laat van je horen!

Contact te leggen voor iemand met verzoek tot ontmoeten of aanbod:
Friesland NO- oost-ZO: Sake van der Kloet, 0650634629, voor postcode 8300 tot 8500 en 9100 tot 9900.
Friesland NW-West-Midden en ZW: Jac Konig, 0653172732, voor postcode 8500 tot 8900.
Leeuwarden en omstreken: Jan Wijbenga 0622958047 voor postcode 8900 tot 9100.
Of per mail naar vrijwilligers@fryslan.humanistischverbond.nl onder vermelding van wens of aanbod en de postcode. Wij nemen dan contact op voor een vervolg.

Het Kerstverhaal Verbeeld - Ronald Hünneman

Theaterlezing

In de week voor kerst, een lezing waar je als humanist wellicht niet op zit te wachten: over de manier waarop het kerstverhaal door de eeuwen heen is afgebeeld. Het tegenovergestelde is echter waar, voor een humanist valt van deze afbeeldingen een hoop te leren, want juist door te kijken naar afbeeldingen van het kerstverhaal, zie je dat het christendom door-en-door mensenwerk is. (Dat geldt eveneens voor andere religies en het humanisme zelf, maar in deze lezing gaat het nu eenmaal over kerst.) Het is dus geen wonder dat een onschuldig ogende kerstkaart, een heerlijk samenraapsel kan zijn van politiek opportunisme, racisme, seksisme, antisemitisme en islamofobie.

Komt en verwondert U.

In De Bres te Leeuwarden

- Op 8 december 2026
- Inloop 19.00 uur
- Aanvang 19.30 uur tot 21.30 uur
- Kosten € 10,00 per persoon, te betalen in de zaal. Er kan gepind of contant (gepast graag) worden betaald
- Voor deelname opgeven bij: secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

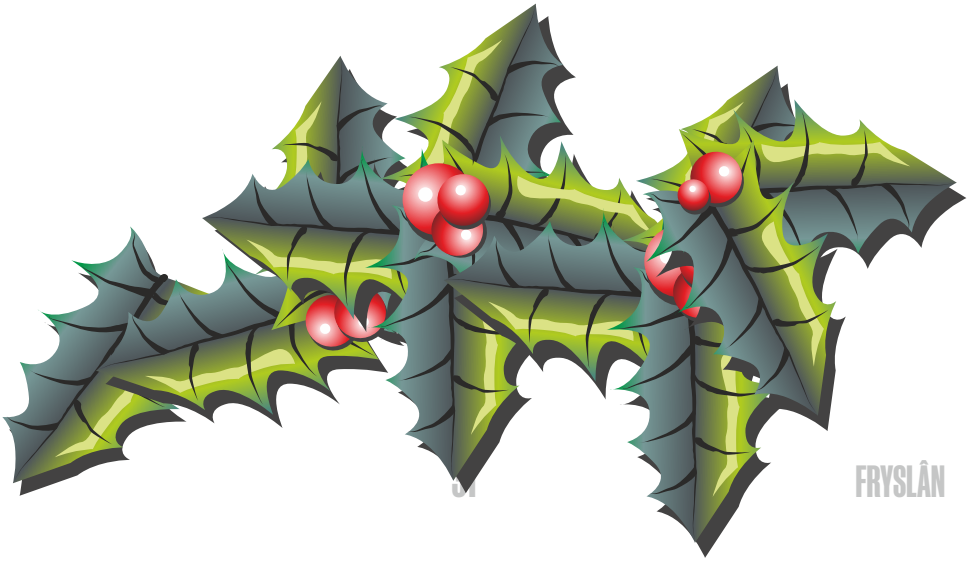

Open groepsgesprek HV in Sneek

In Sneek houden we vijf keer per jaar een open gespreksgroep (palaver). Open betekent dat ook niet leden welkom zijn. Aan deelname zijn geen kosten verbonden, anders dan het zelf afrekenen vande eigen genuttigde consumpties. Als deze open gespreksgroep je nieuwgierigheid opwekt, sluit dan gerust een keer aan. Voor nadere info neem contact op met secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

Thema: Wat houdt ons bezig? Ook bepalen onderwerpen van dit seizoen.
Waar: Brasserie De Koperen Kees, Parkstraat 1, Sneek.
Donderdag 17 september 2026, van 14.00 tot 16.00 uur.

We beginnen deze eerste bijeenkomst van dit seizoen met een rondje voor het delen van wat ons bezighoudt of heeft gehouden in de afgelopen maanden. Hieruit komen onderwerpen naar voren die het apart bespreken waard zijn. Samen bepalen we welke ingebrachte onderwerpen terugkomen in de vier resterende bijeenkomsten. Steeds op een donderdagmiddag, zoals de hierna volgende op 29 oktober 2026 om 14.00 uur, ook weer in de brasserie De Koperen Kees in Sneek.

Onderwerpen uit de afgelopen jaren zijn geweest eenzaamheid, onrecht, boekbespreking 'Sterrenstof zijn wij' en 'In de ban van de ring', goed doen, vrijheid als fata morgana.
Open gespreksgroep betekent dat ook niet leden / introducees welkom zijn. Aan deelname zijn geen kosten verbonden, anders dan het zelf afrekenen van de eigen genuttigde consumpties. Als deze open gespreksgroep je nieuwgierigheid opwekt, sluit dan gerust een keer aan. Voor nadere info of inbreng van ideeën neem contact op met secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

Volgende datum: donderdag 29 oktober 2026, van 14.00 tot 16.00 uur.

Voor onze najaarslezingen 2026 hebben we gekozen voor het motto: Meedoen in de rommelige werkelijkheid. Het motto is geïnspireerd door het boek *Staying with the trouble (2016). Making kin in the Chthulucene* (2016) van de Amerikaanse bioloog en filosoof Donna Haraway (1944). Ze stelt dat we niet moeten weglopen voor de sociale, materiële en ecologische moeilijkheden die de wereld ons presenteert. Integendeel, ze vraagt ons om juist aanwezig te blijven, ons ertoe te verhouden en nieuwe vormen van samenleven of verwantschap te exploreren. Niets is in steen gebeiteld en de mens kan handelen, aldus Hannah Arendt.

We verwelkomen drie inspirerende sprekers: **Marjan Slob, Marc Pauly en Bas Haring**. Met hun ideeën en verhalen en de vragen van de bezoekers gaan we op zoek naar hoopvolle manieren om ons te verhouden tot en mee te doen in onze rommelige werkelijkheid. Kortom, drie mooie avonden om samen te denken, te twijfelen en nieuwe inzichten te laten ontstaan.
Lezingen beginnen om 19.30, zaal open om 19.15 uur.
Tresoar, Boterhoek 1 in Leeuwarden **Reserveringen en tickets: www.filosofie.frl**

24 september 2026 Marjan Slob

Marjan Slob ziet dat we het bestaan momenteel ervaren op een schaal die ons hart eigenlijk niet aankan: “Mijn kleine hart weet niet wat het met deze informatie aan moet”, zegt ze daarover. Bij veel mensen (inclusief zichzelf) bespeurt ze onder de oppervlakte van het dagelijks leven een gevoel van verlorenheid en ontheemding. Je weet overweldigend veel over de toestand van de wereld en hebt geen idee van je eigen plek en positie. De kiem van dit gevoel van ontheemding ligt volgens haar in de vroege zeventiende eeuw, de tijd van Fransman Blaise Pascal (1623 – 1662). Pascal beschreef die moderne verlorenheid voor het eerst. Hij schetste ook een passende reactie: stop met het willen berekenen van je invloed. Doe liever waar je hart naar uitgaat. Na een duik in het levensgevoel van Pascal richt Marjan de blik op het heden. Hoe houd je je staande als je de tijd tegen lijkt te hebben? In navolging van de wetenschapsfilosoof Donna Haraway zal ze betogen: 'Stay with the trouble'. Blijf in verbinding met dat wat daadwerkelijk aan de hand is. De praktische wijsheid die dat vergt, maakt dat je licht op de voeten kunt blijven staan en je weg kunt vinden in onzekere tijden.

***Marjan Slob** is filosoof, schrijver en spreker. Van 2023 tot 2025 was ze Denker der Nederlanden (voormalig des Vaderlands), de nationale denktankrol waarin ze vanuit het motto Ruim Denken filosofische reflectie verbond met maatschappelijke vragen. Zij schrijft prikkelende opiniebijdragen in bijv. De Volkskrant en De Correspondent.*

22 oktober 2026 Marc Pauly

Ik en Jij in tijden van polarisatie

Marc Pauly onderzoekt op welke manieren de **dialoogfilosofie van Martin Buber** ons nieuwe of andere perspectieven kan bieden op de sociale polarisatie die we vandaag de dag ervaren en hoe deze filosofie ons kan helpen hiermee om te gaan. Martin Buber (1878-1965) wordt beschouwd als de bekendste vertegenwoordiger van de dialoogfilosofie, een stroming, die zich in de jaren 1920 tot 1930 ontwikkelde. In zijn werk, o.a. het hoofdwerk *Ich und Du*, in het Nederlands vertaald als *Ik en Jij/Gij)*, onderzoekt hij de verschillende relaties die er tussen mensen kunnen bestaan. Centraal hierbij staat het verschil tussen Ik-Jij en Ik-Het. Op basis van dit onderscheid ontwikkelde hij een bredere filosofie van het **intermenselijke** en van de **dialoog**. Volgens hem ontstaat echte menselijke betekenis juist in de ruimte tussen mensen, in de ontmoeting en het gesprek.

Dr. Marc Pauly begon zijn wetenschappelijke carrière in de logica en informatica. Sinds 2008 is hij filosoof en universitair docent bij de vakgroep Ethiek, Sociale en Politieke Filosofie aan de Faculteit Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij onderzoekt hoe democratische besluitvorming en maatschappelijke dialoog kunnen worden verbeterd. In zijn onderzoek en adviespraktijk maakt hij gebruik van de dialoogfilosofie van Martin Buber. Ook is hij hoofd van het Kenniscentrum Filosofie, de wetenschapswinkel van de Faculteit Wijsbegeerte.

26 november 2026 Bas Haring

Een onbevangen blik op kunstmatige Intelligentie

De mens is tot ongekende presentaties, ontdekkingen en ontwikkelingen in staat, bijv. op het gebied van technologie en kunstmatige intelligentie (KI). En juist hier is er naast enthousiasme en verwondering grote zorg en angst. Maar wat veroorzaakt onze zorg en angst en hoe zouden we op een zinvolle manier kunnen omgaan met onszelf in relatie tot KI?
Bas Haring nodigt uit om “met open vizier naar de wereld te kijken” omdat “je daar een gelukkiger mens van wordt, omdat je je onderdeel van de wereld voelt zonder dat je er bang voor hoeft te zijn” (FilosofieMagazin, 17.11.2025). Op een prikkelende wijze daagt hij ons uit met zijn visie, dat KI op zich niet eng is, maar dat de mens KI onvoldoende begrijpen. Wellicht zegt onze reactie op KI meer over onszelf dan over KI?
Met filosofische scherpzinnigheid en humor ontrafelt Bas de ervaren magie van KI. Hij laat zien hoe menselijke en kunstmatige intelligentie elkaar kunnen aanvullen, hoe we kritisch en nuchter met KI kunnen omgaan, en waarom nieuwsgierigheid en reflectie belangrijker zijn dan angst. Hij haalt hierbij inzichten van Amerikaanse filosoof Daniel Dennett (1942 – 2024) aan.

Dr. Bas Haring (1968), bijzonder hoogleraar publiek begrip van wetenschap aan de Universiteit Leiden, promoveerde op kunstmatige intelligentie of 'computerslimheid'. Hij wil een breed publiek de mysteries van de wereld beter laten begrijpen en ingewikkelde onderwerpen toegankelijk maken. Als spreker weet hij altijd een verrassende draai te geven aan zijn verhaal. Hierdoor weet hij zijn toehoorders telkens weer aan te zetten tot het overdenken van zijn visie. Niet voor niets ontving hij in 2016 de Duidelijketaalprijs. Eind 2022 publiceerde hij het boek Kunstmatige intelligentie is niet eng, waarin hij aan lezers van 9 tot 99 jaar uitlegt wat het betekent wanneer computers steeds meer kunnen en vragen beantwoordt.

foto Henk Wildschut

WANDELEN MET WOORDEN IN Fryslân

Filosofische wandelingen in Heerenveen en Drachten

Heb je zin in een goed gesprek? Zoek je meer verdieping of heb je vragen die te maken hebben met zingeving, spiritualiteit of filosofie? Kom dan met ons mee wandelen! Tijdens de filosofische wandelingen komt iedere keer een ander onderwerp aan bod. Door hierover met anderen te praten, krijg je meer inzicht in deze thema's én in jezelf .
Je hoeft geen kennis te hebben over filosofie om mee te wandelen. Iedereen is welkom! De wandelingen worden begeleid door medewerkers van het Humanistisch Verbond en de Protestante Gemeente Heerenveen.
We starten de wandeling om 10:15 uur in de Bibliotheek in Heerenveen.
Voor Drachten: de Bieb op het Raadhuisplein.
Hier eindigen we ook, met een kopje koffie of thee. Deelname is gratis, opgeven mag, maar is niet nodig.
Wil je graag van te voren een herinnering krijgen voor de wandelingen? Stuur dan een mailtje aan: **secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl**

We wandelen van
10.30-12.00 uur

Heerenveen op zaterdag:
5 september
3 oktober
30 oktober
21 november
19 december

Wandelen Drachten: nieuwe activiteit:
In Drachten wandelen we ook van 10.30 tot 12.00 uur
https://bibliotheekdrachten.op-shop.nl/342/wandelen-met-woorden/

Drachten op zaterdagen en één woensdag
12 september
10 oktober
woensdag 12 november
12 december
9 januari 2027

Vacatures in de Regio Fryslân:

Penningmeester (actief lid) Geef richting aan onze financiële slagkracht

Wil jij je actief inzetten voor een betrokken, mensgerichte samenleving en vind je het leuk om overzicht te houden over inkomsten en uitgaven? Sluit je dan aan als penningmeester van de afdeling Humanistisch Verbond Fryslân.

Als penningmeester maak je deel uit van een klein en enthousiast bestuur, samen met de voorzitter en de secretaris. Je zorgt dat we onze activiteiten en lezingen, filmavonden en cursussen kunnen organiseren binnen een helder en gezond financieel kader. Je bent degene die de cijfers begrijpt en deze vertaalt naar wat er mogelijk is.

Wat ga je doen?

Je beheert de financiën en stelt samen met het team de begroting en jaarrekening op.

Je bewaakt het budget voor activiteiten en denkt mee over nieuwe plannen
Je betaalt rekeningen en houdt contact met het landelijk bureau over financiële zaken.
Je ondersteunt het bestuur met financieel inzicht.

Wat bieden wij jou?

Een tijdsinzet van ongeveer 1,5 tot 2 uur per week.
Samenwerking in een vriendelijk, betrokken bestuur.
Professionele ondersteuning en budget vanuit het landelijk bureau.
Ruimte om zelf invulling te geven aan je rol.
Een kans om bij te dragen aan een humanistische gemeenschap in jouw directe omgeving.

Wie ben jij?

Je gelooft in humanistische waarden.
Je bent zorgvuldig en kunt goed met cijfers overweg.
Je vindt het leuk om te organiseren en samen te werken.

Voel jij je aangesproken door deze rol? We maken graag kennis met je. Je kunt mailne met de voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl Elly Weel.

Zet vandaag de eerste stap. Doe mee en help ons het humanisme lokaal te versterken!

Maak het verschil. Sluit je aan.

bestuurslid communicatie bij de afdeling Fryslân van HVFryslân

Krijg jij energie van het delen van verhalen en het verbinden van mensen? Vind je het leuk om nieuwsbrieven te maken, mensen met je teksten te motiveren, te inspireren en de lokale website actueel te houden? Dan is deze rol iets voor jou.

Als bestuurslid communicatie werk je samen met de voorzitter, secretaris en penningmeester aan een zichtbare en levendige vereniging in de regio. Jij zorgt dat onze activiteiten en humanistische waarden goed onder de aandacht komen. Je maakt de e-mailnieuwsbrief, beheert de website en denkt mee over nieuwe digitale kanalen zoals sociale media.

Je staat er niet alleen voor. Het landelijk bureau ondersteunt je en er is budget beschikbaar voor communicatie en promotie.

Tijdsinzet: ongeveer 1,5 tot 2 uur per week
Wat je krijgt: een creatief podium, nieuwe contacten en de kans om lokaal impact te maken

Spreekt dit je aan? Laat het ons weten.
voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl

Vacature secretaris

Wie helpt mee?

Binnen het bestuur zijn we ook op zoek naar versterking op administratief vlak. Wie zou, alleen of samen met iemand, taken uit het secretariaat willen overnemen? En zo ons bestuur willen versterken? Het gaat o.a. om verslaglegging van onze vergaderingen en afspraken, het reageren op de dagelijkse mail en het leggen van contacten en natuurlijk het meedenken met de vereniging.

Ben je of ken je iemand die wat administratief onderlegd is, of wil je samen wel de taak oppakken, laat het ons weten en mail naar secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

Jij kunt het verschil maken. Doe mee. Maak humanisme zichtbaar.

De leesclub Fryslân

Hij is er eindelijk: onze eigen leesclub. Een aantal enthousiaste leden heeft gereageerd op de oproep. De kennismaking in Leeuwarden is geweest en heeft geleid tot de eerste boekkeuze: 't Hooge Nest van Roxane van Iperen. We gaan er gemotiveerd en in alle vrijheid mee aan de slag en maken onderling afspraken over de werkwijze en het vervolg. We willen het overzichtelijk houden maar is nog ruimte voor enige aanwas van 1 à 2 personen. Ik laat het contact eerst maar even via mij lopen: 06 22958047 of voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl, Jan Wijbenga

De samen leesclub

Eén van onze leden en “De Schakel lezer” maakte ons opmerkzaam op een verbindende activiteit die geheel aansluit bij het humanistische gedachtegoed: *de samen leesgroep/mei inoar lêze* in dBieb te Stiens. Hoewel het geen activiteit is van HV Fryslân willen wij het graag melden in onze Schakel

Lezen inspireert, prikkelt, brengt je nieuwe inzichten en ideeën. Maar het allerbelangrijkste is misschien wel dat lezen mensen met elkaar verbindt. Samen lezen brengt mensen in gesprek en haalt hen uit de eenzaamheid. Daarom organiseren wij met vrijwilligers samenlees-sessies en andere leesactiviteiten voor iedereen. Met als prachtig resultaat dat mensen zich gehoord en gezien voelen. En zich weer verbonden voelen met de wereld om hen heen.

De groep in Stiens bestaat al uit een aantal trouwe deelnemers, maar er kunnen nog wel wat meer bij. Men komt 2 keer per maand bij elkaar op **donderdagochtend om 10.30** (wordt volgend kalenderjaar 10.00 uur). Er is **gratis koffie**, en er zijn 3 korte literaire teksten/gedichten, die we (voor)lezen en waar we over praten. Je hoeft je niet aan te melden: gewoon binnenlopen en aansluiten!

Data: donderdag 13 &27 aug, 10 &24 sep, 8 & 22 okt, 5&19 nov is Mei inoar lêze in dbieb Stiens (in de Serre), van 10.30-11.30. Vanaf december verandert de tijd naar 10.00-11.00. De dag blijft de donderdag.

In Friesland zijn er bij dbieb van de volgende plaatsen samenlees-sessies: Stiens, Bolsward, Holwerd, Grou, Gytsjerk, Burgum, Leeuwarden, Drachten, Akkrum, Joure en Oosterwolde. Voor meer informatie en data: www.desamenleesclub.nl waar u ook een mooie video vindt.

Bericht van het bestuur afdeling Drenthe

Het afgelopen kwartaal bracht veel moois. We verwelkomden een nieuw bestuurslid: Paula Bosch. Zij was al ruim een jaar actief in de activiteitencommissie en vormt nu binnen het bestuur de korte lijn met deze commissie. We hebben er een sterke organisator bij!
De hieronder aangekondigde bijeenkomsten zijn allemaal tot stand gekomen dankzij de inzet van een groep leden of van een individuele initiatiefnemer; voor 2027 zijn nu al activiteiten in voorbereiding!
Een kleine groep leden in Midden-Drenthe onderzoekt de mogelijkheid van een HV-Café Midden-Drenthe en zoekt daarvoor geïnteresseerden. Iedereen is welkom om aan te schuiven. Over de precieze werkwijze is nog niets besloten; die willen zij graag samen met een grotere groep bepalen, zodat iedereen kan meedenken en bijdragen. Heb je interesse in deze activiteit? Stuur mij dan een berichtje.
Mogen we jou binnenkort ook bij een van onze bijeenkomsten begroeten?

Namens het bestuur van de afdeling Drenthe,
Marlon Busstra; secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl

Tip: bekijk regelmatig onze website, die steeds door Henk van er Zijden wordt aangevuld: https://drenthe.humanistischverbond.nl/events/

Oekraïense High Tea

De afdeling Drenthe van het Humanistisch Verbond heeft een werkgroep die zich sinds 2024 inzet voor Oekraïne, zowel met morele acties als met financiële steun.
Onze derde actie: een High Tea in Assen en de opbrengst is voor de stichting 'Sta op voor Oekraine' in Assen. Deze stichting heeft direct contact met de burgemeester van Novovorontsovka. Zij leveren (medische)goederen waar op dat moment behoefte aan is. HV-lid Ralph du Long gaat regelmatig mee op konvooi. Nog niet zo lang geleden hebben ze voor € 30.000, - aan netten gekocht die boven winkels en benzinestations hangen. Die bieden enige bescherming tegen de drones die dagelijks op het dorp afkomen.
Het wordt een bijzondere High Tea: met een muzikaal optreden en een presentatie van Chiel Setz en zijn broers, “de Jongens”, die zich ook inzetten voor Oekraïne en met medewerking van Oekraïense inwoners uit de gemeente Assen. Zij gaan voor de Oekraïense hapjes zorgen, wij zorgen voor de Nederlandse hapjes.
Jong en oud, lid of geen lid, iedereen is welkom. Dus vraag je vriend(in) of buurvrouw/man mee. We hopen op minstens 60 deelnemers!
Doorbreek de machteloosheid, toon je betrokkenheid met de bewoners van Oekraine en laten we het verzet samen vieren. Samen op de bres voor een humane wereld.
Een prachtig cadeau om een toegangskaartje voor deze High Tea, te geven aan een familielid, vriend, of vriendin.

We gaan er een feestje van maken! Kom ook!

- Datum en tijd: 24 oktober 2026, 14.00 tot 16.00 uur
- Locatie: 'De Wilg', Wilgenbeemd 2, Marsdijk, Assen
- Entree: € 20,00 per persoon.
- Aanmelden voor 17 oktober i.v.m. de inkopen.

Meld je aan bij Fieneke Stronkhorst: **f.stronkhorst@gmail.com** en maak het entreegeld van minimaal € 20,00 per persoon over naar rekeningnummer NL07 TRIO 0198 4329 09 ten name van HV Afdeling Drenthe onder vermelding van Oekraïne en de naam van de deelnemer. HV Drenthe neemt de onkosten voor haar rekening. Dus het entreegeld gaat geheel naar de Stichting 'Sta op voor Oekraïne' in Assen.
Voor uitgebreide informatie zie de website van Humanistisch Verbond Drenthe. Hier vind je ook een link naar 'De Stichting 'Sta op voor Oekraine' uit Assen.
De werkgroep hoopt op een grote opkomst,

Paula Bosch, Bibian Goossen, Lenny Pikard, Hedwig Udding-Blok en Fieneke Stronkhorst f.stronkhorst@gmail.com

Vooraankondiging: Cursus Praktische Levenskunst

Na een geslaagde 6-delige reeks in februari en maart van dit jaar kan het Humanistisch Verbond Drenthe zelf een nieuwe cursus Praktische Levenskunst aanbieden waarin de andere zes hoofdstukken van het boek worden behandeld dan die in de eerste cursus aan de orde kwamen.
Deze cursus kan dus door iedereen worden gevolgd, ook als je niet aan de cursus van februari maart deelnam die door landelijk wordt aangeboden.
Levenskunst betekent het bewust en actief vormgeven van jouw leven. Vanuit een richting die jij zelf kiest. Het kan heel behulpzaam zijn met anderen stil te staan bij thema's in hert leven en hoe jij hiermee om wilt gaan. Dat doen we in deze cursus.

Voor wie is deze cursus? Deze cursus is voor iedereen die z'n eigen levenservaringen wil onderzoeken en bewust wil vormgeven. Gericht op praktische toepassing van filosofische ideeën, het is dus géén filosofie cursus. Uiteraard is er veel ruimte voor gesprek en verdieping.
Docent: Ronald Wolbink
Datums: 11, 18, 25 november en 9 december 2026 en 6 en 13 januari 2027
Locatie: Humanitas, de Werkwinkel, Brunelstraat 77 in Assen
Organisatie: Paula Bosch
Voor de wijze van aanmelding en de kosten: houdt onze nieuwsbrieven in de gaten!

Meld je aan voor de cursus Deep Democracy in Beilen

De interactieve workshop “Gesprek op voeten” van Karlijn Benthem tijdens het Humanifest in Veenhuizen op 18 april smaakte naar meer!
In oktober organiseren we daarom een kennismakingscursus Deep Democracy van 2 avonden in de Valkhof in Beilen (goed bereikbaar met het O.V.).
We willen als mensen gelijkwaardig zijn, maar we leven in een polariserende wereld. In onze woorden zit onze mening/overtuiging nog vaak verstopt. Hoe kunnen we woorden geven aan onze gevoelens, angsten, wensen zonder te polariseren? Daarvoor moeten we met elkaar in gesprek gaan, (anders) leren communiceren en elkaar bevragen. Dit levert een bevredigende (r) oplossing op.

Cursusleider: Karlijn Benthem
Ook niet leden zijn van harte welkom.

Tijd: Donderdag 22 okt. en 29 okt. 19.15 uur – 21.45 uur (inloop vanaf 19.00 uur).
Adres: Zalencentrum Het Valkenhof Beilen. GoogleMaps
Eigen bijdrage: Leden: € 25,- inclusief thee of koffie. Niet leden: € 35,-
Parkeren: Achter het gebouw of in P-garage vlakbij
Aanmelden: Stuur een mail naar Bibian Goossen: bibiang@xs4all.nl o.v.v. Deep Democracy
Groepsgrootte: minimaal 6 personen, maximaal 15 personen.

De midterms in de Verenigde Staten
zijn dit jaar op 3 november 2026

Een spannend moment in hoe Amerika de volgende stap maakt. Houdt Trump stand? En zijn er al opvolgers in zicht? Hoe gaat het electoraat reageren op binnen- en buitenlandse ontwikkelingen? Welke effect heeft dit op de internationale verhoudingen en specifiek voor de verhoudingen tussen Europa en Amerika en Nederland en Amerika.

James Kennedy, een vooraanstaande autoriteit op het gebied van politiek, geschiedenis en maatschappij, bekleedt de positie van hoogleraar geschiedenis aan zowel de Universiteit van Amsterdam als Utrecht University College. Met vijf boeken over Nederland en een wekelijkse column in Trouw, waarin hij zijn verrassende kijk op de Nederlandse samenleving deelt, heeft hij een onmiskenbare stempel gedrukt op het academisch landschap. In mei 2019 werd hij benoemd tot voorzitter

van de commissie voor de herijking van de Canon van Nederland, wat zijn reputatie als een vooraanstaande stem in het historisch narratief van Nederland versterkte. Naast zijn academische en publicatieactiviteiten staat James Kennedy bekend om zijn dynamische en inspirerende presentaties, waarbij hij diepgaande inzichten biedt over politiek, moraal, religie, maatschappelijke ontwikkelingen en economie. Zijn heldere uitleg en diepgaande kennis stimuleren het publiek om na te denken over de rol van Nederland in een steeds veranderende wereld." www.jameskennedy.nl

Wij zijn blij dat we in samenwerking met het filosofisch café de Verdieping de heer Kennedy op **vrijdag 20 november** mogen verwelkomen in Assen. Hij zal zijn licht op de nieuwe politieke verhoudingen doen schijnen in de grote Buningzaal in het warenhuis Vanderveen aan het Koopmansplein. Reserveer de datum.

https://drenthe.humanistischverbond.nl/events/james-kennedy-komt-naar-assen/

Leesclub HV in Hoogeveen

Lees je graag? Of wil je weer meer gaan lezen?
Meld je dan aan bij onze leesclub. Door omstandigheden zijn een paar leden gestopt. Daarom is er sinds kort er plaats voor enkele nieuwe leden. Elke deelnemer stelt een boek voor en leidt de bespreking ervan. De boeken zijn via de bibliotheek voor alle leden lid beschikbaar. We komen om de zes weken bij elkaar in de huiskamer van een van de deelnemers. Aan het eind van het seizoen, in juli, hebben we een gezamenlijke lunch met tijd om een korte tekst of gedicht in te brengen en te bespreken. Het seizoen start in september. Onze leesclub bestaat op dit moment uit vijf vrouwen. Iedereen is welkom.
Lijkt het je wat? **Bel dan met Afke de Vries-Miedema, telefoon 06 4024 6229 voor meer informatie.**

Gespreksgroep Hoogeveen e.o.

Op 3 mei jl. werd seizoen '25/'26 afgesloten met een luchtige inbreng waarvoor geen artikel of voorbereiding nodig was en tóch de tongen losmaakte! Voorafgaande was er o.a. een interessante bijeenkomst over effectief altruïsme. Dit n.a.v. een krantenartikel waarin diverse gedachten-experimenten werden beschreven in een discussie tussen twee bekende moraalfilosofen. Een “gewetens” vraag van hen was bijvoorbeeld: Waarom zou je in het Westen een blindengeleidehond trainen als je voor hetzelfde geld (ongeveer 40.000 euro) honderden mensen in ontwikkelingslanden kunt genezen van blindheid? Kom daar maar eens uit!
In het komende seizoen hopen we weer met een betrokken groepje mensen om tafel te zitten waarbij belangstellenden altijd welkom zijn!
Geplande data voor a.s. bijeenkomsten zijn de zondagen 27 sept.'26, 1 nov.'26, 6 dec.'26, 31 jan.'27, 7 maart'27 en 25 april '27.
De koffie/thee staat om 10.30 uur klaar in het Jannes van der Sleedenhuis, Valkenlaan 5 te Hoogeveen.
Voor meer info kun je bellen met Elza Craanen, tel.nr.0681204484 of mailen naar e.craanen@telfort.nl

Boekbespreking

Van domineesomroep tot Avant-garde

Op 29 mei 2026 vierde de Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep – tot 1968 V.P.R.O., daarna omroepvereniging VPRO – haar honderdste verjaardag en werd vanwege dit heugelijke feit verrast met een boek met de prachtige titel 'Waar gaat het eigenlijk over?', die verwijst naar een bekende uitspraak uit het kinderprogramma Theo & Thea. Jan Haasbroek, de schrijver, was bijna dertig jaar werkzaam voor deze omroep, waarvan twintig jaar directeur bij de radio. 'Een kruiwagen vol kikkers', zo typeert hij de VPRO treffend. Hij heeft daar jarenlang 'naar hartenlust gekruid en gekwaakt'.
Het boek is opgedeeld in 4 delen, waarin telkens één tijdvak wordt uitgediept. Hij beschrijft daarin niet alleen de programma's maar ook de ontwikkelingen die gaande zijn binnen de maatschappelijke context van die tijd.

Deel 1 Oprichting V.P.R.O.

Al in 1923 hadden de vrijzinnige denominaties binnen het protestantisme een Centrale Commissie (CC) opgericht om radioplannen te smeden. Zij werden daartoe geïnspireerd door de Leidse theoloog K.H. Roessingh, die betoogde dat het vrijzinnig-protestantisme een theologie, sociologie, eenheid en organisatie miste. Toen het ernaar uitzag dat het zgn. etherparticularisme met elkaar uitsluitende religies en

ideologieën het ging winnen van een gezamenlijke aanpak richtte men de V.P.R.O op. Dit gebeurde in de Doopsgezinde Kerk aan het Singel in Amsterdam.

Deel 2. WO2 Ontbinding van de omroepen

Tijdens de Duitse bezetting werden alle omroepen in 1941 formeel ontbonden. Vrijzinnige voormannen spraken zich al vanaf de vroege jaren dertig herhaaldelijk krachtig uit tegen het nationaalsocialisme en de Jodenvervolging. Direct na de oorlog ging de verzuiling – iedere levensbeschouwing zijn eigen school, partij en omroep – gewoon door. Tot in de jaren vijftig wilde men de luisteraars vooral opvoeden en verheffen met lezingen en beschouwingen.

Deel 3. De roerige zestiger jaren

In de jaren zestig ging de beuk erin. The Beatles ontketenen een Beatlemania. De provocaties en Witte Plannen van Provo trekken wereldwijd aandacht. In Parijs komt de verbeelding aan de macht. Studenten protesteren tegen de oorlog in Vietnam. Ook binnen de V.P.R.O is ruw weer op komst. De eerste rel ontstond rondom het programma Hoepla waarin kunstenares Phil Bloom slechts gekleed in een krans van plastic bloemen door de studio loopt. Eén van de makers destijds is de onlangs overleden Wim T. Schippers, die een volstrekt nieuwe manier van tv-maken introduceert. Een kleine duizend nieuwe leden roken vervolgens hun kans op de Algemene Ledenvergadering van juni '68 in de Hilversumse Expohal, om de vrijzinnige omroep te bevrijden van hun religieuze grondslag. De Coup werd dit later genoemd en de kranten schreven over 'een staatsgreep' en 'een Poolse landdag'. Historicus Hans Blom signaleert een breuk: het religieuze werd verdrongen door het avant-gardistische.

Deel 4 Avant-gardisme-Activisme

De decennia daarna stonden en staan nu nog in het teken van programmavernieuwing en activisme. Totaalprogramma's zoals VPRO-Vrijdag en Het Gebouw en het roemruchte Welingelichte Kringen op de radio en Het Gat van Nederland en natuurlijk Van Kooten & de Bie met hun Keek op de Week op televisie staan in ieders geheugen gegrift.

De nieuwe, 21ste eeuw brengt veranderingen als diversiteit en inclusie, protocollen en mediacodes. Belangrijke programma's als Tegenlicht en Zondag met Lubach zien het licht.

Toekomst

Aan het eind van het boek werpt Haasbroek alvast een blik op de toekomst met een betoog over de wereld van Big Tech, de gevaren daarvan en het belang van onafhankelijke journalistiek versus het opkomend populisme. Jan Haasbroek heeft echt de geest van de VPRO door de tijd heen weten te vangen en zijn schrijfstijl, die wordt gekenmerkt door een filosofische inslag, met humor en (zelf)relativering. Het vrije woord en de vrijzinnigheid zijn aspecten die ook terug te vinden zijn binnen het gedachtegoed van het humanisme en daarin zullen velen van ons zich (h)erkennen.

Anne Tjerk Fokkens

Bronvermelding

Waar gaat het eigenlijk over? 100 jaar VPRO. Van domineesomroep tot avant-garde – Jan Haasbroek. Vormgeving: Piet Schreuders. Uitgeverij Rubinstein, Amsterdam, 2026. ISBN 9789047635369. Prijs: €34,99. Veel fragmenten die besproken worden in dit boek zijn terug te vinden op de Schatkamer van Beeld & Geluid: schatkamer.beeldengeluid.nl

De activiteitencommissie HV Drenthe

Training: In gesprek met andersdenkenden

Hoe voer je een goed gesprek met iemand, die anders denkt dan jij?
Veel mensen herkennen het: Je wilt graag in gesprek blijven, maar merkt dat een verschil van mening al snel tot spanning, discussie of zelfs vermijding leidt. Tijdens deze trainingsavonden ontdek je hoe je je comfortabeler kunt voelen in gesprekken met andersdenkenden. Je leert hoe je met oprechte nieuwsgierigheid luistert, je oordeel uitstelt, vragen stelt die het gesprek verdiepen en met vertrouwen de dialoog aangaat – ook wanneer de verschillen groot zijn. Niet om de ander te overtuigen, maar om elkaar beter te begrijpen.
Het Humanistisch Verbond Drenthe nodigt haar leden uit voor een inspirerende reeks van vier trainingsavonden over het voeren én eventueel begeleiden van dialooggesprekken.

In een veilige en open sfeer oefen je met praktische gesprekstechnieken en ontdek je hoe je verschillen kunt verkennen zonder dat het gesprek verandert in een debat.
Na afloop beschik je over praktische vaardigheden die je direct kunt toepassen in gesprekken binnen je familie, op je werk, in vrijwilligerswerk of binnen maatschappelijke initiatieven. Je leert niet hoe je anderen overtuigt, maar hoe je gesprekken voert én begeleidt waarin verschillen onderzocht, gehoord en benut kunnen worden.
De training vindt plaats op **30 september, 14 oktober, 21 oktober en 28 oktober, van 19.30 tot 22.00 uur,** bij De Werkwereld, Brunelstraat 77 in Assen. GoogleMaps
Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers, zodat er volop ruimte is om te oefenen, ervaringen uit te wisselen en persoonlijke feedback te ontvangen.
De training wordt verzorgd door Mark van der Veen
Aanmelden voor 22 sept. bij Lenny Pikard, 0654977472
lennypikard@gmail.com
Kosten €100,-- overmaken op NL07TRIO 0198 4329 09 t.n.v. HV-afdeling Drenthe o.v.v. “In gesprek met andersdenkenden”

HV-café

werkwijze

Start is met koffie/thee. Een gespreksleider probeert het groepsgesprek te begeleiden. Een thema kan in de openingsronde ingebracht worden. Soms is dat van persoonlijke aard: wat houdt me bezig, hoe verhouden we ons tot elkaar, persoonlijk verhaal e.a.
Én het kan een maatschappelijk/filosofisch/politiek onderwerp zijn n.a.v. een krantenartikel.
De groepsleider kan ook een onderwerp hebben voorbereid. Hierover kan tijdens de hele of gedeeltelijke bijeenkomst gesproken worden. Eventueel wordt informatie tevoren rondgestuurd via de mail. Natuurlijk kunnen ook deelnemers aan het café dit organiseren, in overleg met de groepsleiders of een van de andere leden van de Activiteiten Commissie.
Heb je zin om deel te nemen aan de levendige gesprekken tijdens het café? Wees welkom!

Elke tweede woensdag van de maand.
Van 10.30 uur tot 12.00 uur. Op 10 september, 14 oktober, 11 november en 9 december 2026.
Na afloop kan er gezamenlijk geluncht worden in het eetcafé van Beeworkz-Hippe Kringloop op de begane grond.
Locatie: Humanitas - in het Werkwereld-Verzamelgebouw – eerste verdieping, Brunelstraat 77 in Assen.

Op de 3e zondag van de maand, een enkele keer een week eerder of later.
De wandelingen zijn toegankelijk voor leden én niet-leden.
Deelname is gratis.
Consumpties zijn voor eigen rekening.
Aanmelden is niet nodig. Als er na afloop van de wandeling geluncht wordt, dan graag de organisator laten weten of u aan wil schuiven.

Bij twijfel vanwege weersomstandigheden, kunt u voor de zekerheid vóór vertrek mailen (vóór 10.00 uur). Bellen kan ook met degene die de wandeling organiseert.
Wilt u een wandeling organiseren? Laat het ons, de Activiteiten Commissie, weten.

Zondag 27 september 2026
Aanvang: 10.30 uur
Afstand: 7 km
Verzamelpunt: het Witte Huis, Schipborgerweg 7, Zeegse
Bijzonderheden: Boswachterspad Oudemolense Diep. Gevarieerde route door eeuwenoude stroomdallandschap. Afwisselend lopen we door bos-, heide- en weidelandschappen. We zien onderweg mooie boerderijen, grafheuvels en komen langs korenmolen De Zwaluw. De wandeling gaat ook over een paar lange vlonderpaden.
Nazit: Het Witte Huis, Schipborgerweg 7, Zeegse
Organisatie: Paula Bosch , paula.bosch@gmail.com, tel: 0617172076

Zondag 18 oktober 2026
Aanvang: 10.30 uur
Afstand: ca. 7 tot 7,5 km
Verzamelpunt: Nieuwe Dijk 26, 7921 XD Zuidwolde (kleine parkeerplaats)
Bijzonderheden: We wandelen door een gevarieerd landschap ten zuidwesten van Zuidwolde en
Starten bij de Takkenhoogte, op bovengenoemde parkeerplaats. Via het Meeuwenveen lopen we naar het Reestdal waar we tweemaal het kronkelende riviertje de Reest oversteken om vervolgens door De Wildenberg weer bij het startpunt aankomen.
De wandeling is grotendeels over onverharde paden.
Nazit: Eetcafé Het vergulde Ros, Gemeenteweg 392, 7951 PH Staphorst
Organisatie: Elza Craanen, e.craanen@telfort.nl, tel: 0681204484

Zondag 15 november 2026
Aanvang: 10.30 uur
Afstand: 6 km
Verzamelpunt: Herberg van Es, Hoofdweg 1, 9305 TD Roderesch
Bijzonderheden: wandeling is ca. 60% onverhard

Nazit: Herberg van Es
Organisatie: Annie Woudstra, annie.woudstra@ziggo.nl, tel: 0613751673

Zondag 20 december 2026
Aanvang: 10.30 uur
Afstand 5-6 km
Verzamelpunt; Puur in Diever, Bosweg 2a Diever. Grote parkeerplaats voor de deur.
Bijzonderheden: wandeling in en rond het mooie Diever. Deel Drents-Friese Wold.
Nazit: Brasserie Puur in Diever.
Organisatie: Bibian Goossen, liefst per mail aanmelden: bibiang@xs4all.nl
Tel: 0647198182

Eten met Gespreksstof

Twee á drie keer per jaar.
Twee mogelijkheden:

1) Gastvrouw/heer kookt alles en vraagt een bijdrage van € 10 - 12,50 p.p. Inclusief drinken.
2) Eten ván en mét elkaar. De gastheer/vrouw zorgt voor de ruimte, de koffie, thee, water, sap en wat hij/zij nog meer gepast vindt.

De bezoekers nemen iets mee wat ze zelf gemaakt of gekocht hebben én waar eenieder van mag eten.

Vrijdag 6 november 2026
Locatie: Thuis bij Maria en Wim, Hunzedal 93, 9531 GE Borger
Opgeven: roeleveld.wim@gmail.com, tel: 0599-234497 of 06-5132285 (Wim).
Tijd: inloop 17.30. Aanvang 18.00 uur – ca. 21.00 uur.
Geen kosten, ieder heeft wat meegenomen.
Max. 8 personen
Opgave voor maandag 2 november. Bij opgeven vermelden wat je denkt mee te nemen i.v.m. variatie.

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat. Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatieviering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden. Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl
0517 417799 HUB Fryslân
0900 33302020 HUB Drenthe

Humanistisch Verbond Sprekers bij uitvaarten

https://www.humanistischverbond.nl/humanistische-uitvaart/uitvaartbegeleiders/
Op humanistischeuitvaart.nl vindt u alle informatie.
Voor Drenthe kunt u bellen met 0900-3302020
en voor Groningen met 0900-9005030.

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben? Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?
Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

Leden bezoeken leden Fryslân

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in:
Postcode gebied 8441-9091
Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732
Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 – 9296 sakevanderkloet@gmail.com of 0650634629
Postcodegebied 8900 tot 9100, Leeuwarden e.o., Jan Wijbenga 06 2295 8047

Palavergroep opstarten?
secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

De stichting heeft als doelstelling het verlenen van financiële steun aan mensen die, door lichamelijke of geestelijke beperkingen of andere omstandigheden, tijdelijk of blijvend niet in staat zijn in hun eigen onderhoud te voorzien of in de kosten van opvoeding of opleiding van hun kinderen.

Marjoleine Beers
marjoleine@bijlengastichting.nl
Elly Weel
elly@bijlengastichting.nl

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. **Eltjo Dijk** regiobegeleider Fryslân e.dijk@hvo.nl www.hvoprimair.nl **Mathilde Nomden** regiobegeleider Groningen/Drenthe m.nomden@hvo.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân
Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden
Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden
Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen
Marcelle Mulder, 06 308 12 85
Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl UMCGroningen
Reinder Bouwhuis, werkdagen maandag, dinsdag, woensdag (op de oneven weken)
06-82305926 reinder.bouwhuis@nncz.nl
NNCZ Jannes van der Sledenhuis H'veen
Else van der Hoek Martini Ziekenhuis GR
050 524 5112
Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie
gvthuis.nl **Groningen en Drenthe**
geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie.

Netwerk levensvragen Groningen
www.nvl.nu

Luisterend oor HV Drenthe
Anne Prins . 06 170 511 33

Humanistische GV bij Justitie
Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Reinder Bouwhuis, PI Veenhuizen,
r.bouwhuis@dji.minjus.nl
06 5273 8062
locatie Esserheem 08807 37123
locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

Maud van Hattum, PI Marwei **,** Leeuwarden
088 0742 633

GGZ Friesland, locatie Franeker
Wietske Cuperus, geestelijk verzorger
aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099
wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden
Mirabelle A. Schaub-de Jong
050-5252253 / 0620732179
Eva Boer 06 54 74 31 38
info@ditisdespirit.nl

Humanistische GV bij Defensie
Johan Willem Frisokazerne, Assen
Wiebe Arts, 06-12967358

Noord HUMANITAS

Humanitas Eemsdelta
eemsdelta@humanitas.nl
06-47085208

Humanitas Groningen
Akerkhof zz 22, 9711 JB Groningen
mip.groningen@humanitas.nl

Humanitas Het Hogeland
afdeling.hoogeland@humanitas.nl
06-51325810

Humanitas Kanaalstreek & Westerwolde
kanaalstreek-westerwolde@humanitas.nl
06-30544218

Humanitas Midden-Groningen
midden-groningen@humanitas.nl
0598-383048

Humanitas Oldambt
oldambt@humanitas.nl
06-83185347

Humanitas Veendam & Pekela
veendam@humanitas.nl
06-13874104

Humanitas Westerkwartier
westerkwartier@humanitas.nl
06-26569680

Humanitas De Friese Meren
defriesemeren@humanitas.nl
06-24173306

Humanitas De Stellingwerven
destellingwerven@humanitas.nl

Humanitas Heerenveen
heerenveen@humanitas.nl
06-12702911

Humanitas Leeuwarden
leeuwarden@humanitas.nl
058-2666608

Humanitas Noordoost Friesland
no.friesland@humanitas.nl
06-57645319

Humanitas Noordwest-Friesland
nw-friesland@humanitas.nl
06-10595106

Humanitas Smallingerland – Opsterland
smallingerland-opsterland@humanitas.nl
06-15437098

Humanitas Zuidwest Friesland
zw-friesland@humanitas.nl

Humanitas Assen/ AA en HUNZE
assen@humanitas.nl
0592 311 121

Humanitas Coevorden
coevorden@humanitas.nl

Humanitas Emmen & Borger Odoorn
emmen@humanitas.nl
0591-514205

Humanitas Midden-Drenthe
Midden-drenthe@humanitas.nl
06-29374355

Humanitas Noordenveld
noordenveld@humanitas.nl
06-51392987

Humanitas Tynaarlo
tynaarlo@humanitas.nl
06-55816771

Humanitas Zuid-Drenthe
zuid-drenthe@humanitas.nl
0528-277992

Humanitas Zuidwest Drenthe
zuidwest-drenthe@humanitas.nl

Afdelings BESTUREN

FRYSLÂN

Elly Weel, voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl 06 5311 2732
vacant, penningmeester@fryslan.humanistischverbond.nl
Lieuwe Koldijk, vrijwilligersbeleid, coördinator activiteiten
vrijwilligers@fryslan.humanistischverbond.nl

DRENTHE

Marlon Busstra, secretaris (waarnemend voorzitter)
secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl 06 1320 0785
Henk van der Zijden, penningmeester
penningmeester@drenthe.humanistischverbond.nl
0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01
Paula Bosch

GRONINGEN en Ommelanden

Ieke Verveld, secretaris
secretaris@groningen.humanistischverbond.nl 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningmeester@groningen.humanistischverbond.nl
Didi de Jong, didi@@groningen.humanistischverbond.nl
Gerrya Tonkes, gerrya@groningen.humanistischverbond.nl
Abed Alfarrah, abed@groningen.humanistischverbond.nl

JONGE HUMANISTEN

Gerrya Tonkes
info@jongehumanistengroningen.nl

HUMANISTISCH CAFÉ

Ivo Hengst, Paul Burrie, Welmer Boiten
info@humanistischcafegroningen.nl

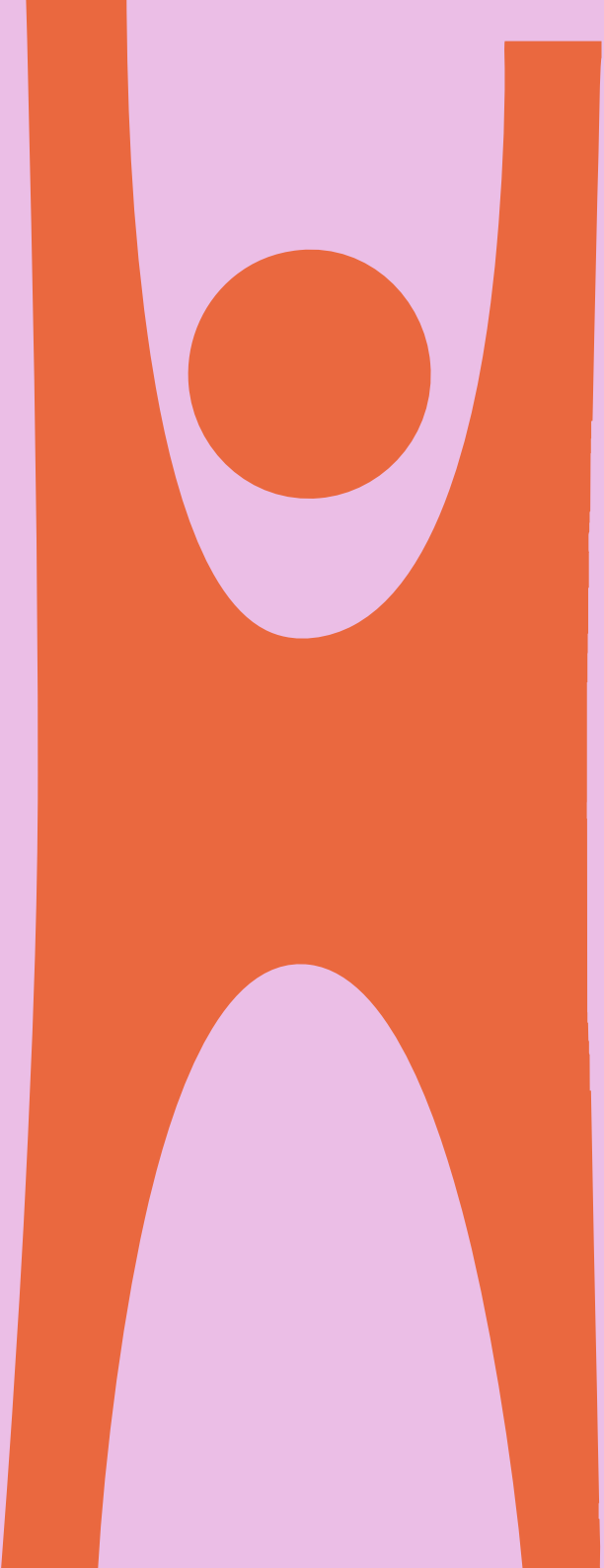

INHOUD

3 Agenda
5 Cursussen NOORD
9 ECOhumanisme
11 Jonge humanisten
13 Lezing Soeverein GR
14 Lezing Rechtstaat onder druk GR
Camino van de vrijheid GR
15 Lezing Levensbeschouwing en duurz
16 Lezing Secularisering
17 Vrijdenken en verwondering
18 Lezing Martin Buber
19 HV Café Groningen
22 Jonge Humanisten GR
23 Eten met gespreksstof
24 Zindag
25 Filosofie v. BP
30 Eetclub
31 Kerstverhaal
32 Open groepsgesprek
33 Filosofiecafé
36 Wandelen FRL
38 Vacatures FRL
40 Leesclub FRL
41 Bestuur DR
42 Oekraïense High Tea DR
44 Vooraankondiging
45 Deep democracy DR
46 Lezing James Kennedy DR
48 Hoogeveen
49 Boekbespreking DR
52 Activiteitencommissie DR
55 Vervolg agenda
56 Adressen